

Jancsik Pál

Vers a Szent György-szobor elveszett pajzsára

De hát mire volna jó az a pajzs?
Fölösleges volt, azért vesztetett
el hatszáz év ködös forгатagában...
Az én harcom nem lelkes viadal,
nem szemtől szembe torna más lovaggal
nemes hölgyek színében és kegyéért.
Az én harcom más. *A sárkányölő* —
e címmel tisztelt meg a köztudat,
s én keserves tusában küszködöm
e csúszó-mászó óriási gyíkkal,
arcomon undor, keserű harag,
oly régen tart e küzdelem, hogy olykor
már azt hiszem, saját magam vagyok
a sebzett sárkány is az út porában,
undorom és haragom egyre nő,
hiszen csak így lehetek önmagam,
csak így, a sárkányokkal együvé
zárva teljes a kompozíció.
De bármi ronda is e harc,
hinnem kell a gesztusom igazában:
hogy ki-ki önmaga sárkányait,
a sok kicsinyes, önző, buta hullót,
az aljasság pormászó férgéit
kell hogy legyőzze, mielőtt
nemesebb tornákba vetné magát.
Ha el nem orozzák dárdámat is,
a hullók itt lenn el nem szaporodnak,
s föl nem falnak lovastól engem is —
ki tudja, talán egy napon
méltóbb harcok lovagja lehetek.

Az élő szobor*

Immár minden hiába ellene.
Kinőtt az ujja, megnyílt a szeme.
Zár, kerítés, gát és tiltás hiába,
minden alakjának van karja, lába,
mindegyik a maga helyére áll,
és járni tud, és íme, szállva száll.
Immár minden hiába ellene:
ő a szabadság élő szelleme.

*Az aradi *Szabadság-szobor* felállítására írott vers élen szándékos az utalás Vörösmarty azonos című költeményére.

„Pokoj prachu”

*Ismeretlen nagyapám emlékére.
Szül. 1858 — megh. 1906*

Apai nagyapám, Jancsik János,
a modern világ csodáiból
— nem számítva a gőzös húzta vonatokat —
legfennebb automobilt láthatott.
Nem hallgatott rádiót,
nem ült repülőgépen,
autóbuszon sem utazott,
trolin még annyira sem,
televízióról nem volt tudomása,
nem beszélt soha telefonon,
nem vett be pirulában vitamint,
nem hallott vese-, máj- és szívtünetéről,
lézersugárról, számítógépről, robotokról,
s ha mondjuk 1905-ben
azt mondta volna neki valaki,
hogy hatvannégy év múlva
az ember rakétán a Holdba száll,
és vissza is jön onnan —

az illetőt nyilván örültnek nézte volna.
És persze nem ismerte a világháború fogalmát,
nem volt tudomása semmiről,
ami ezekkel együttjárt:
tankokról, bombákról, mérgezgázokról,
fasizmusról, haláltáborokról, atombombáról...
Becsületes szabómester volt,
aránylag fiatalon halt meg,
kilenc gyermek apjaként.
Én, késő unokája,
egyetlen dédunoka apja
(két ükunoka nagyapja),
azt szeretném, hogy fiamnak
semmiféle tapasztalata ne legyen
a harmadik világegyezségről,
éljen sokkal tovább, mint a nagyapám,
ő pedig aludja örök álmát
a nagylaki szlovák temetőben.
Pokoj prachu — vagyis hát:
Béke poraira.

Levél

Fekszem, mint egy hasáb fa, egész valóm kitérve.
Nincsen minnek örülnöm, az sincsen, ami fájna.
Mégis, mint aki fázik, betakarózom állig
illattal, léggel, éggel s dallal, mely fenn cikázik.
Fekszem derékig árnyban, csípőig napverőben,
félíg még érkezőben, félíg már elmenőben.

A szerelem ki tudja, ki tudja, hogy most hol van?
Bujdosik suta szókban, egy el sem csattant csókban.
Mint sajgó régi vétket küldöm levelem néked,
legyen, ha lehet, násfád, legyen különös éked.
Emlékül hadd maradjon nálad valami tőlem,
ki félíg elmenőben, félíg még érkezőben.

Fekszem a puha fűben, s beszélek, mint a részeg.
Mért mindig csak a részek...? Mért sosem az egészet...?
Takarva is fedetlen, óva is kivetetlen.

Mért, hogy ami lehetne, az mégis lehetetlen?
Fekszem; tíz ujjam, mint tíz szíjas gyökér a földben.
Lassan már elmenőben. Örökre idenőtten.

A költő Kolozsvárt

Mikor a költő
először járt Kolozsvárt,
a Biasini-szálloda előtt
— barna ruhában és kihajtott inggallérral —
fömlált a szálló sarkán álló
kerek feleki kőre,
és beszédet mondott a cíviseknek.
Éppen Koltórol érkezett,
a mézeshetek színhelyéről.
Vele volt persze ifjú hitvese,
kit ő oly végtelenül szeretett.
Tulajdonképpen nászutasok voltak,
bár róluk nem könnyű ezt mondani,
főleg Petőfiről nem,
ki örök forrongásban élt.
Ám a költő mégis boldog volt akkor.
Boldogabb csak Júlia lehetett,
ki itt tapasztalta meg legelőször,
hogy milyen az igazi népszerűség.
A nép Sándort a szívébe fogadta,
s ő dicsőítette a népet,
a szabadságot és a forradalmat.
„Szép hangja volt, messzire elhallatszott,
és olyan lelkesen beszélt,
hogy a közönség soká éljenezte,
és csak későre oszlott széjjel.”
Ezt hatvan év múltán beszélte el
egy akkor bakfiskorú szemtanú.
Mindez még a forradalom előtt,
'47 őszén történt.
Olyan sok év után
hiába keresnéd a feleki követ:
elgurult, tovatűnt

az idő poros országútjain...
 Mint annyi minden.
 De mégse minden.
 Mert megmaradt a Vers,
 a szabadság, szerelem versei,
 egy ifjú zseni nagy költészete,
 ki ezt a nyelvet, ezt a népet
 — az életét áldozva érte —
olyan magasra tette, mint lebet.

Én meg hadd örvendezzem veletek
 azon, hogy életének oly kevés derűs,
 tündérléptű napjából egynehány
 az itt töltött időre eshetett,
 amikor Ő
 és szomorú sorsú szerelme
 népe körében boldog lehetett.

Közép-európai magazin

Városok égnek nyár melegében.
 Fürdik a béke kéken a fényben.
 Dolga után jár, nyargal a polgár,
 lengyel, a horvát, cseh, roma, bolgár,

szerb, a román is, a magyar éppúgy.
 Sok dühös ember fegyvere épphogy
 hallgat e tájon... Szarajevóban...
 Ideje lenni már nyugovóban.

Nyargal a polgár, néz szanaszéjjel:
 miye maradt meg épen az éjjel?
 Birtoka megvan, barma, a háza?
 És odabenn még van, aki várja? —

Magyarom, nézz szét te is e tájon.
 Bármi gyötörne, sajgana fájón,
 tedd csak a dolgod, fuss, szaporázzad,
 ásd föl a kerted, fedd be a házad.

Viharok múltán édes a béke.
Tarka szivárvány ível az égre.
Bármi sötét árny lengne feletted,
nyílnak esélyek, éled a kedved.

1997

Te

Editnek

Nézd, a sok fűszál csupa dér.
A szőlőlevél, mint a vér.
Égbolt peremén áll a hold.
A kósza felhő szürke folt.

Mind idegenebb a világ.
Tűnt dal és elhervadt virág.
Boglyák melege rég kihűlt.
A ragyogó nap éjre dűlt.

Te maradtál csak énnekem
győzni e kopár életen,
szívemet átfűtő szenem,
menedék adó szerelem.

Nap heve, boglyák melege,
fű zöldje, szőlők bő leve,
dal és virág lehelete
te vagy nekem most, te, te, te.

Töredék a szerelemről

Köszöntem már, hogy itt voltál velem,
de most újólág önként megteszem.
Köszönöm a szerelmed. Másra, többre
a vágy, az akarat hiába törne.

Markolhat akármennyit a világból,
az ember amit így összeharácsol,
elfolyik, összeomlik, semmivé lesz,
maga kővé válik, nem lát, nem érez.

Hol a szeretet lakik meg a jóság,
ott van csak *földi örökekévalóság*,
olyan-amilyen, nem tökéletes,
csak képletes, de mégis életes.
A két szó azt jelenti, hogy család,
amelyben továbbálmodja magát
az emberfia — fiúban vagy lányban,
és talán még inkább az unokákban.

Zsoltáros szavakkal

Úgy kéne fölszállni a versnek,
ahogy romlatlan lelkű hívek
a templomokban énekelnek:

szívből, tisztán és messze zengőn,
ahogyan átsuhan a friss szél
az illatokkal terhes erdőn.

Egyszerű, zsoltáros szavakkal
megköszönni, hogy itt lehettél,
s találkoztál az új tavasszal.

Pacsirta

Fáradt szemem nem tud követni.
Jó volna veled mennybe menni.
Kék selymek közt Istent keresni.
Fényes titkaiba belesni.
Bő áldásáért esedezni.
Csapongani, helyben repesni.
Szárnyaló, boldog dalt szerezni.
S az életet, mint te, szeretni.

Szárazvillám

A nyár, ez az idei nyár...

Akár

egy sárló kanca,
folyton tüzelt,
egyre ontotta-adta
a melegét,
fújta száraz leheletét,
az ember se éjjel, se nappal
nem lelte a helyét.

Egyszerre szél kerekedett.
Mindenki azt gondolta: végre!
Ami forgásába keveredett,
vitte, ragadta föl az égre,
a szemetet,
a sok pihét,
a nyárfamag pörgő propellerét.
Valami lesz, valami készül...
jó enyhülés...
talán eső is lesz ma végül.

Emlékszem ott a ház előtt
a három sudárló fenyőre,
mint három csodálatos istennőre.
Tobozzal ékes
zöld bársony ruhájában mindegyik
oly hódító volt, rejtélyes, regényes,
s mint valami régen várt vőlegénnyel,
önfeledt táncba kezdtek
az összevissza hazudozó széllel.
Fűt-fát ígért és főképpen vihart.
A szélnek mindenki hinni akart.
Erdő, mező, város, falu,
a havasok megperzselt legelője
epedve várt az üdítő esőre.

De csak a szélzúgás, a forgás.
Félszeg villámok gyúltak egyre,

szárazvillámok... Enyhe morgás
hallszott valahol messze, messze.

Csak ez a gyötrő szomjúság, a dőre
vágy az éltető, vidító esőre,
csak a lankasztó, lomha nyár...
s az ember vár, s hiába vár...

Míg álltam ott a zengő semmiben,
arra kellett gondolnom hirtelen,
hogyan ez az egész élet is ilyen:
várunk a szomjunkat oltó esőre,
valami kedvünk betöltő időre,
s tikkadt ínnyel dőlünk a temetőbe.

Régi utcák

Régi utcák, régi álmok,
közöttetek meg-megállok,
s amíg nézek házat, fákat,
régim kedvem újratámad.

Újraéled az a gyermek,
aki bejárt ungot-berket,
aki játszva, fényre gyúlva
mászott dombra, hegyre, csúcsra.

Festeget a hegyen az ősz,
fényecsetje el-elidőz,
hajamat is befestette,
fehéríti fehérebbre.

Hajam elhull, időm illan,
de a régi kedvem csillan,
valahányszor erre járok,
régim utcák, régi álmok.

Brassó

Csire Gabriella

Mondák és históriák

HUNYADI JÁNOS DIADALA

Az új török szultán túltett minden harcias elődjén. II. Mohamed először Ázsiában prédált, rabolt, és uralkodásának harmadik esztendejében, Krisztus Urunknak születése után 1453-ban elhódította Konstantinápolyt a görögöktől. Az ősi várossal együtt birtokába jutott az Ázsiát és Európát összekötő keskeny tengerszoros is. Így hát mindkét irányban elzárta az idegen hajók elől a vízi utat. Most már nyugodtan nekiláthatott az európai városok és országok ostromának. Úgy tervezte: először a legerősebbek, a szerbek és a magyarok ellen indít hadat, utánuk pedig az olaszokat veszi célba.

Megrémült a római pápa, amint fülébe jutott, mit forgat a fejében Mohamed. Sietve menesztette bíborosait és szerzeteseit a keresztény országokba, hogy szent hadat toborozzanak a pogányok ellen. Így jutott magyar földre az olasz származású Kapisztrán János is. A Ferenc-rendi barát bejárt várost, falut és prédikációival arra buzdított mindenkit, hogy álljon be a keresztések közé. Pénzt gyűjtött és embereket toborzott, hiszen erős nagy seregre volt szükség ahhoz, hogy feltartóztassák a török császár félelmes hadát.

A török sereg letarolta a gazdag szerb városokat, elorozta az ezüstmányakat. Két lépésre volt már Nándorfehérvárhoz, az erős magyar végvárhoz.

— Mit tegyünk most? — kérdezte gondterhelten Hunyadi János. — Mit tanácsolsz, barátom?

— Sok ezer ember állt be a keresztes hadba — válaszolta a szent atya. — Pénz is gyűlt, elegendő. Téged más gond ne emésszen, mint a sereg mozgatása és a jó haditerv.

Hunyadi János régi bajtársait is hadba szólította, legjobb vitézeit. Dunára eresztett hajóin pedig rengeteg élelmet és népet szállított Nándorfehérvárra. A védfalakkal és bástyákkal megerősített soktornyú várban szállásolta el nagyszámú seregét.

Eközben Mohamed százötvenezer, más jelentések szerint négyszázezernél több emberrel kelt át a Balkánon. Hajói pedig sok fegyvert és hadigépet szállítottak a vár alá.

Szent Iván havának tizenkettedik napján érkezett Nándorfehérvár alá a hatalmas török sereg. A Dunát és a Szávát ellepték az idegen hajók, míg a várost környező mezőt fegyveresek sokasága szállta meg. A törökök rögtön nekiláttak az ágyúöntéshez, s otromba rézágyúikat a síkságon állították fel, a várral szemben, s onnan lőtték éjjel-nappal Nándorfehérvár magas tornyait. Egymás után hulltak le a súlyos sziklakövek. Csonkán meredeztek ég felé a tornyok, omlot-
